

lig Foranstaltning i Landet. Der er i mange Henseender gjort meget Lidet for Kjøbstads-Communernes Opkomst, og jeg vil just heller ikke paastaae, at Staten skal stride særlig til og ved særegne og magtige Midler søge at fremme denne, men den skal heller ikke nægte sin Bistand til, at Noget i den Retning kan komme istand, naar man ikke fordrer ganske overordentlige Bidrag dertil af selve Statskassen; thi det er kun det, jeg kan betragte som nogen Slags Begunstigelse. Med Hensyn til Spørgsmaalets Realitet, forsaavidt en Lov derom skal udfomme, da anseer jeg det heller ikke for meget vigtigt, om man blot vil give den for en enkelt Commune, som der principa-liter her er ansøgt om, eller ved et almindeligt Lovbud derom; thi jeg antager det allerede som givet ved den Lov, der udfom for Odense, at Principet der er slaaet fast. Jeg seer virkelig ikke, hvorledes man med nogenlunde Billighed, efterat man har givet Odense Commune denne fritagelse, kan nægte den for Andre, det være større eller mindre Communer, og jeg skjønner slet ikke, at det Forsvar, som den ærede Finantsminister har ført for sin Mening i saa Henseende, indeholder Noget, der kunde bringe til en anden Anskuelse. Jeg troer derfor, at naar man estergiver Tolden for en enkelt Commune, saa har man derved i alt Fald erkjendt Billigheden og Retmæssigheden af, at andre kunne have lige Krav derpaa, og man maatte derefter kunne vente, at andre i Fremtiden, ved at søge det Samme, ville faae det bevilget for sig. Men paa den anden Side kan jeg heller ikke negte, at der taler Meget for at give Loven i den størst mulige Almindelighed, og det, som den høitærede Finantsminister selv bemærkede, for, ved at gjøre den almindelig indenfor en vis Tidsgrense, derved tillige at lade den være en Opmuntring for andre Communer til at følge Exemplet. Spørgsmaalet om, hvorvidt Foranstaltningen i og for sig skulde komme istand, har i længere Tid været Gjenstand for Forhandlinger i Communerne og i Pressen, og der kan vist ikke være Tvivl om, at man paa enhver Maade bør søge at komme Bestræbelser herfor imøde. Jeg troer derfor ogsaa, at det er et billigt Krav, man i den Retning kan have baade til Folkerepræsentationen og til

Lovgivningen og til Staten i det Hele, at den søger at yde saadanne Foretagender sin Understøttelse.

J. C. Larsen: Jeg skal med Hensyn til hvad den høitagtede Finantsminister anførte, bemærke, at jeg ikke troer, han rettelig kan sige, at enhver Undtagelse fra en Toldlovgivning er en Feil, hvis overhovedet den gamle Regel er sand, at der ingen Regel er uden Undtagelse. I alt Fald maatte vor nærværende Toldlovgivning da vistnok være anlagt efter ganske andre rigtige almindelige Principer, end Tilfældet er, Noget, jeg forøvrigt paa ingen Maade regner den nuværende Administration til Last, da jeg erkjender, at man meget er bundet ved, hvad der fra ældre Tider er nedarvet, og kun successtve kan forandres; men saalange som Forholdene ere saaledes, maa der aabenbart ogsaa kunne indrømmes passende Undtagelser. En saadan Undtagelse er derfor ikke alene indrømmet for et saadant Anlæg i Odense Commune; men der er ogsaa gjort en omfattende Undtagelse med Hensyn til Jernbaneanlægget, hvor Forholdene dog mindre kunde synes at tale for en saadan Undtagelse, forsaavidt der her vistnok handles om et almeennyttigt Foretagende, men som tillige tilstiger en Gevinst for Interessentfabet. Hvorvidt de statsoeconomiske Sætninger, jeg tillod mig at bringe i Anvendelse paa denne Sag, virkelig gaae ud fra en grundsaft Theori, som den høitagtede Finantsminister antog, troer jeg, at jeg rolig kan henstille til Sagkyndiges Bedømmelse; jeg troer, at de ere aldeles rigtige, og jeg har tillegnet mig samme hos berømte Statsoeconomer, hvis Mening jeg rigtig nok ikke troer simpeltvæt kan kuldfastes ved en saadan Baastand af den høitagtede Finantsminister. Forøvrigt indrømmede Hr. Finantsminister dog ogsaa selv, at der kunde være Undtagelser at gjøre fra Toldloven under særegne Omstændigheder, og jeg troer, at det netop er særegne Omstændigheder, der finde Sted med Hensyn til Anlæg af den Natur, som her er under Dmtale. Hvad det Bevist angaaer, som den høitagtede Finantsminister søgte at føre imod Sagen, ved at paavise de Conseqventer, hvor til en saadan Undtagelse formeentlig vilde føre, idet han først gif til Stagen og derefter til